

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrta leta 8 D. Izven Jugoslavije 64 D. Naročnina se pošlje na upravnishvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroska cesta 5. — List se doposilja do odpo-vedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurb. 113.

Pesamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnishvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so pošta. proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban št. 113.

23. številka.

MARIBOR, dne 10. junija 1926

60. letnik

Ivan Vesenjak:

Prve pripombe k predlogu vlade o izjednačenju neposrednih davkov.

Po neprestanih zahtevah — in tu je prednjačil Jugoslovanski klub — o izjednačenju bremen v naši državi je sedanja vlada predložila narodni skupščini predlog o izjednačenju neposrednih davkov ter ga s tem izročila javni razpravi.

Seveda še s tem ni rečeno, da postane ta vladin predlog res zakon, saj vidimo, kako lepo v soglasju radikali in hrvaška seljačka stranka odlagajo in zavlačujejo delo v narodni skupščini, čeravno so njihovi poslanci in ministri polni ust trditve, da hočejo delati.

Gotovo je tudi, da se zakon, če ga zbornica tudi sprejme takoj, ne more dosledno izvajati, ker ni za to potrebne stvarne podlage in je še dolgo, dolgo let ne bo. Ne obstoji recimo v polovici države zemljiški kataster in strokovno šolanje davčnih uradnikov in končno ni tiste tankovestnosti pri pretežni večini državljanov in uradnikov, kakor je recimo pri nas v Sloveniji.

Razumljivo je, da iz navedenih in še iz drugih razlogov vključ enotnemu zakonu ne bo enakomerne, enotne obremenitve še dolgo vrsto let, zato ne morem deliti navdušenja tistih, ki pričakujejo pri nas Bog vedi kakšne bistvene izpremembe in olajšave. Še vedno sem mnenja, naj se izroči ta vir samoupravnim korporacijam, ki naj po krajevnih in kulturnih ter socialnih razmerah in potrebah razpolagajo z njim in izpreminjajo sistem in obremenitev v lastnem delokrogu. Kakor se je izjavilo, da bi davek na poslovni promet kljub enotnemu zakonu bil jednak, ravnotako bodo izkušnje s predstojecim predlogom, ako postane res zakon. Imeli bomo zopet izjednačenje na papirju, a ne v dejanju.

Vse to nas ne sme motiti, da se ne bi bavili z novim vladnim predlogom, ker smo dolžni pojasniti ga ter zavzeti napram njemu jasno stališče, kajti gotovo je, da bo ali ta osnova v glavnem če ne zakon, pa vsaj temelj, na katerem se bo razvijalo zakonodavstvo o direktnih davkih v narodni skupščini.

Bistvo novega predloga.

Če pregledno označimo vladin predlog o direktnih davkih, lahko rečemo: zakonski predlog je v glavnem delu vzlet iz avstro-ogrske davčne zakonodaje in se kompromisno dopolnjuje s srbijansko zakonodajo, posebej še glede davka na zgradbe in rente.

Dobra stran predloga je njegova preglednost in doslednost, razmeroma jasnost ter majhen obseg, slaba stran pa pred vsem v tem, da daje finančnemu ministru predale kosežna pooblastila za tolmačenja in izvedbo potom pravilnikov in izvršilnih naredb.

Zelo važne so izpremembe o sestavi in pravicah davčnih odborov in reklamacijskih (prizivnih) odborov. Tudi sicer je cela vrsta določb, ki so za davkoplačevalca velevažne in jih bomo pozneje podrobneje obravnavali.

Katere davke predvideva predlog?

Predlog predvideva tri glavne skupine direktnih davkov: Prvo skupino tvorijo davki od dohodkov in to so: zemljiški davek, davek od zgradb (prej hišno-razredni in

hišno-najemninski davek), davek od podjetij, obrti in od službe ter davek na rente. Drugo skupino tvorijo davek od podjetij, ki so dolžna javno polagati račune. Tretjo skupino tvorijo davek na skupni dohodek ali po naše: osebnodohodninski davek.

Ali bi poleg tega bili še drugi direktni davki?

Davčni red pa z naštetimi ni izčrpan, kajti predlog izrecno omenja, da bi poleg naštetih davkov ostali še dozdaj uvedeni trije davki: davek na poslovni promet, invalidni davek in komorski davek. Kakor znano, se zadnja dva pobirata v obliki doklade k direktnim davkom.

Kakšne bistvene izpremembe prinaša predlog?

Kakor sem že spredaj omenil, sloni v glavnem nov zakonski predlog na sistemu naše dosedanje avstrijske zakonodaje, zato ne prinaša nam glede števila davkov in načina njihovega pobiranja bistvenih izprememb materialnega značaja. Za naše kmetijske davkoplačevalce je najvažnejše v tem oziru znati, da poleg zemljiškega davka ostane tudi osebna dohodnina, ki se s tem razširja na celo državo. Seveda, drugo je vprašanje, kako se bo pobirala, ali kakšna bo »davčna praksa«.

Olajšave prinaša za naše razmere predlog, ako postane zakon v tem oziru, da odpadejo državne doklade, kar bi posebej občutili obrtniki in deloma kmetje, toda to docela odtehta pri njih druge obremenitve in pa odločba, da ima finančni minister pravico do regresa. To se pravi: če bi se davki pobirali po novem zakonu in bi donasili manje kakor do sedaj, ima finančni minister pravico še naknadno pobirati od davkoplačevalcev davek še nazaj, da dobi toliko, kakor je dobival dosedaj.

Razbremenitve tudi po novem predlogu ni pričakovati, ker predvideva pri osebni dohodnini eksistenčni minimum 3600 dinarjev. Kaj to pri naši davčni praksi v Sloveniji znači, pa ve več kot dovolj vsak davkoplačevalec.

O bistvenih, torej za davkoplačevalca važnejših izpremembah pri posrednih vrstah davkov bomo izpregovorili prihodnjik. Že danes pa lahko ugotovimo: predlog sedanje vlade o izjednačenju direktnih davkov ne pomeni posebne naklonjenosti napram davkoplačevalcem vobče in napram slovenskim posebej. To je najmilejša beseda, katero zamoremo o njem izreči, zato pač naši ljudje zanj niso dolžni posebne hvale vladi in tistim, ki to vlado podpirajo.

Narodni poslanec Franjo Žebot:

Promet na meji med Jugoslavijo in Avstrijo.

Mislím, da bi bil moj opis in razlaga gospodarsko-trgovinske pogodbe med našo državo in Avstrijo nepopoln, ako ne bi opisal nekoliko natančnejše nove določbe o obmejnem prometu. Sicer sem o tej stvari že večkrat v našem »Slovenskem Gospodarju« pisal članke, ali zdi se mi vendarle potrebno, da vrsto člankov o trgovinski pogodbi z Avstrijo, o izvozu živine in vina, izpopolnim še z opisom malega obmejnega prometa v takozvani »obmejni coni«.

Leta 1920 sta Jugoslavija in Avstrija sklenili začasno pogodbo, ki je bila glede prometa na meji zelo površna in nepopolna. Resnica je, da se je v letih 1921 in 1922 posredilo poslancem Slovenske Ljudske Stranke, da se je meja napram Avstriji za naše obmejno prebivalstvo vsaj za silo odprla. Težka je bila ta borba, ali naši poslanci niso odnehali. Dobili smo dovoljenje, da smejo prebivalci 10 km,

v nekaterih slučajih celo 15 km, tostran državne meje, uživati v gospodarskem občevaranju s prebivalci, oziroma kraji Avstrije 10 do 15 km onstran meje posebne ugodnosti. Carine prosto smejo od tega časa prebivalci v obmejnih krajih prevažati preko meje razne pridelke in izdelke, smejo na podlagi posebnih obmejnih izkaznic brez potnega lista in vizuma prekoračiti mejo itd.

Vendar naše prebivalstvo v obmejni coni z dosedanjimi ugodnostmi ni in res ne more biti zadovoljno. Pritožbe proti postopanju naših carinskih in drugih oblasti na meji se vsak dan množijo. Mnogi uradniki in nameščenci na meji mislijo, da storijo veliko dobroto naši državi, ako našega kmeta, viničarja, obrtnika in delavca šikanirajo in dražijo na vse mogoče načine. Žalostno je, da na mnogi od teh mislijo, da je ljudstvo radi njih tu, a ne narobe. Posebno mnogi uslužbenci carinarnic s svojim postopanjem kršijo zakonske predpise in tako vzgajajo nezadovoljnost med prebivalstvom.

Ko se je letos dne 7., 8. in 10. maja v narodni skupščini o tem razpravljalo, sem o vsem tem obširno govoril. Ministri in poslanci so kimali z glavami in debelo gledali, ko sem jim mirno, a z dokazi razlagal te žalostne razmere. Minister za trgovino si je moje pritožbe zapisal in objubil, da jih bo pri skiepanju prihodnje pogodbe upošteval.

V imenu našega kluba sem v glavnem zahteval naslednje spremembe:

1. Izkaznice (legitimacije) v obmejnem prometu naj bi veljale za tri leta; fotografije in koleki za izkaznice naj bi odpadle. Politčne oblasti naj hitreje rešujejo prošnje za podaljšanje in izdajo izkaznic.
2. Obmejna cona se naj razširi na 20 km.
3. Prebivalstvu se naj dovoli nemotena uporaba mlinov, žag, oljarn in enakih naprav v Avstriji.
4. Nakup živil in neobhodno potrebnih predmetov v Avstriji naj se ne prepove.
5. Prebivalstvu v obmejnih krajih se naj dovoli uporaba avstrijskih osebnih vlakov.
6. Dovolí se naj iz obmejnih krajev spravljati živino tudi po navadnih potih v Avstrijo, pa ne samo po železnici.
7. Izvoz sadja in vina in enakih pridelkov naj bo prost carine in drugih dajatev.

Še celo vrsto drugih zahtev sem stavil, ali te so po mojem mnenju najvažnejše. Minister je izjavil, da se je nekaterim teh zahtev že ugodilo.

V novi pogodbi, ki je glede obmejnega prometa stopila v veljavo, so najvažnejše te-le točke:

Obmejne karte (izkaznice) in dvolastniške legitimacije veljajo odslej za celo leto. Dosedaj so veljale samo za šest mesecev. Veljavnosti za daljšo dobo nismo mogli doseči, ker velja trgovinska pogodba z Avstrijo samo za dobo enega leta. Za dvolastniške karte ni treba fotografije, pač pa za navadne obmejne karte.

Carine prosto se v coni 15 km lahko prevažajo z ene strani državne meje na drugo naslednji predmeti: seno, slama, zelena krma, nastelja, sveže sadje in grozdje, suho sadje, zelenjavo, sveže in kislo mleko, drva za kurjavo, premog, kamenje za tlakanje, šmirgel, prodec in pesek, apno, gips, ilovica, lapor in sploh zemlja vseh vrst, pepel, navadna in umetna gnojila, kvas, tropine. Vsi ti predmeti se lahko prevažajo v neomejeni količini. (Člen 2, točke 1—5, sporazuma o obmejnem prometu). Moke, kruha in peciva sploh se lahko brez carine prevažajo samo po 5 kg vsakega enkrat člen 2, točka 6), jajc do 50 komadov, mesa do 4 kg, sir, maslo in smetano do 2 kg za eno osebo in za enkratni prehod (člen 2, točke 7 in 8).

Člen 3 določa, da sme prebivalstvo iz obmejne cone carine prosto prevažati žito, oljnata semena in drevesne

Januš Golec:

„Laufšrit“ veteranci.

V predvojnih časih so obstojale po mestih, trgih in vaseh stare organizacije, takozvana Veteranska društva. Člani teh društev so bili dosluženi vojaki. Organizacija ni nastopala na vojaška povelja pri raznih svečanih prilikah v posebnih uniformah s petelinovim perjem za klobuki. Vsako veteransko društvo je imelo svojo zastavo, ki je bila zvest voditelj stotnjiki veteranov pri vseh javnih ter slovesnih nadstilih.

Celo v hribovski župniji, kjer sem pasel duše pred vojno, je bila v cerkvi starikasta zastava, na kateri so se blesteli napis v zlatih črkah in oznanjali, da je prapor last veteranskega društva.

Za mojega pastirovanja ni nastopala ta organizacija javno, ker je bilo mlajših članov malo, prvotni in starejši pa so že tudi bili pozabili, da so sploh kedaj služili v uniformi cesarju.

Bližala se je birma v juniju leta 1914. Vse se je pripravljalo na kar najbolj slovesen sprejem vladike. Cerkev in cela župnija bi naj oblekli za to slovesno priliko praznično obleko. Pri vsestranskih pripravah za birmo je dregnila takratnega župana v oči zapuščenost ter osamelost veteranske zastave. Spomnil se je 75 let stari Petar, — Bog mu bodi milostljiv v večnosti, — da je tudi on dolga leta podil pod Radeckijem Italijane in da je prinesel kot spomin na vojaško službovanje svetlo kolajno na črno-žoltem traku.

Par tednov pred prihodom škofa si je odrgnil stari Petar na blesteče kolajno, jo pripel na prsa in tako okinčan zaupal župniku, da bodo pozdravili škofa med prvimi

veteranci z zastavo. Uniform sicer nimajo, a zastava in vojaški red sta tudi nekaj in to še posebno za rajnega našega škofa, ki je bil v vojaški službi pri zasedbi Bosne od strani Avstrije.

G. župnik je bil takoj pripravljen za nastop te častne stotnije, skrbel je je samo pomislek: Kdo bo neki prevzel poveljstvo, ker on ne pozna nikogar, ki bi bil iz njegove župnije v cesarski službi kaj več nego navaden infanterist.

Negotovost glede »hauptmana« veteranske stotnije mu je prepodil temeljito stari Petar, pokazal na zlatikasto medaljo s samozavestjo, češ:

«Ferdajt ajni, 14 let so delali pod menoj in Radeckijem Italijani »laufšrit« in sedaj bi se bal komandirati pred škofom veteranerje! Še gfrajter sem bil, ki je moral znati razna povelja zase in za druge v bitkah, pa bi se ne znal obrniti s kompanijo pred škofom!»

Veteranski stotnik je napravil pred župnikom par tako vojaško urezanih kretenj, da mu je ta zaupal celo prvenstvo pri sprejemu ter pozdravu škofa.

Vsi bivši vojaki so se odzvali županovemu pozivu, mu priznali dostojanstvo stotnika ter poveljnika, po postavi največjemu veteranu Poglonovemu Toncu pa šaržo zastavonoše.

Že predpoldne pred škofovim prihodom se je zbrala veteranska četa v gostilni pri cerkvi. Gospod stotnik s kolajno na prsih je dajal zadnja navodila glede koraka, razvrstitve ter kretenj na: levo, desno, okrog in v dvostop! Kot glavno in najvažnejše pravilo, je zabijaval vsem posluh na njegova povelja in brezpogojno pokorščino.

Krog tretje ure popoldne je prinesel Poglonov Tonc veteransko zastavo iz cerkve. Stotnik je stopil k zastavi in s stegneno desnico je kazal s krepkimi migljaji uvrstitev veterancev po velikosti za zastavo. Po povelju: uravnajte se na desno, je uvrstil njegov dostojanstveni glas

četo v dvostop in odkorakala je krepkih korakov po kolovozu pred Bastlovo gostilno, kjer bi se naj poklonili vladiki kot prvi veteranci.

Razne mladeniške in dekliške organizacije, duhovščina, šolska mladina in ljudstvo je čakalo na prihod škofa pri kapelici pod cerkvijo.

Strel iz topiča je oznanil prihod visokega dostojanstvenika. Liki sveče so se zrvnali veteranci na stotnikovo povelje: »Kompanija, habt acht!»

Oči nas vseh so se zasamele v veterance, ki bodo deležni prvi škofove zahvale za vojaško osmerjen sprejem. Konji so postali v red četo. Škof sam je izstopil in se bližal smehljajočega obraza vojaško zravnane stotniku s kojeja prs je lesketala redkost — kolajna — spomin na čase junaštev Radeckijevih veteranov.

Stotnik je bil tako pod vtisom vojaškega reda, da ni stegnil niti običajne desnice vladiki v pozdrav, ampak strogo zravnanih nog in rok je poveljeval na kratko, da mu želi dobrodošlico kot prvi iz cele župnije ter kot poveljnik veterancev v civilu, a pod cesarsko zastavo in vojaško disciplino.

Škof je prikimaval temu z vojaško jednatostjo urezanemu pozdravu, stopil čisto tik k poveljniku, ga potrepljal pohvalno po rami, se zahvalil za sprejem ter pozdrav in vprašal stotnika:

«Kje in kedaj ste prešli vi edini v celi četi medaljo?» «No, to vprašanje iz škofovih ust, ki je bil povrh še vojak v bojih s Turki, je bil balzam za Petarjev vojaški ponos.

Odgovoril je: «Gospod škof, 14 let sem bil pod Radeckijem na Italijanskem in dosmrtni spomin na ta leta je tale medalja!» Vladika ga je še podražil razigrane volje, če ni nikdar bežal pred Italijani!